

Purim: Touching the Essence

באוריגן פ'קוס

ענין נוסף בו נתייחד פורים משאר המועדים הוא במהות המועד והזמן. ידוע שכל המועדים בנויים כדוגמת סולם הבנוי מדוגה אחר מדוגה, ער שמגיעים למסגה שהיא בעצם התכלית, ואז מתחיל שוב מעגל חדש, ואשון המועדים הוא חג הפסח, פסח וציאת מצרים הוא זמן לידת עם ישראל. ימי ספירת העומר הם ימים של חינוך עד זמן החיוב במצוות. חג השבועות הוא ה"בר-מצוה" של כלל ישראל. הימים הנוראים, ראש השנה ויום הכיפורים, הם ימי התנונה שבין כלל ישראל ובין הקב"ה. ההתקייבות ע"י התשובה והכניסה אל חוך הסוכה, זו החופה, ושמג"ע הוא היחוד. אחרי הימים הטובים שבתורה, באים ימים של חושך, והיינו "חושך" על פני תהום" זהו יין שהחשיכה עיניהם של ישראל. וכנגדם, יאירו שמונה ימי התנוכה ויחזירו את אור התורה.

התכלית של כל הומנים, הוא יום הפורים. שהוא המועד החשישי והאתרוני במעגל השנה, שלאחריו יגיע המועד העשירי, הוא זמן בואת המשיח, שהוא למעלה מכל ההשגות שלנו.

נמצאו למדים שכל המועדות היום ב"תחנות" בדרך אל התכלית, ויום הפורים הוא התכלית בעצמה, ודבר זה צריך ביאור.

3

הוא מלים לנו מרים נורא שהתנהל אז בשמים, ואלו דבריהם (אסתר רבה ה, יג): "שמונה עשר אלף וחמש מאות הלכו לבית המסחה ואכלו ושתי ונשתכרו ונתקלקלו. מיד עמד שמן וחלשין עליהם לפני הקב"ה, ואמר לפניו: רבנו של עולם עד מתי תדבק באומה זו שהם מפרישין לבבם ואמונתם מסך? אם רצונך, אבד אומה זו מן העולם כי אינם באים בתשובה לפניך וכו'. מיד אמר הקב"ה לשמן הבא לי מגילה ואכתוב עליה כליה. הלך השמן והביא לו מגילה וכתב עליה וכו'. באותה שעה רץ אליהו וזכור לטוב בבגולה אצל אבות העולם ואצל משה בן עמרם ואמר להם: עד מתי אבות העולם רדומים כשינה, ואי אתם משגיחים על הצרה שבניכם שרויין בה. אמרו לו, מפני מה? אמר להם מפני שנהנו ישראל מסעודה של אושרושו וכעבוד זאת נגזרה עליהם גזירה לבלותם מן העולם ולאבד את זכרם. אמרו לו אכרחם יצחק ויעקב: אם הם עבדו על דת הקב"ה ותחתמה גזירתם, מה אני יכולים לעשות.

הזר אליהו ואמר לו למשה: רועה נאמן, כמה פעמים עמדת על הסרן לישראל ובטלת גזירתם, מה חננה על הצרה הזאת? אמר לו משה, כלום יש אדם כשר באותו הדור? אמר לו, יש, ושמו מרדכי. אמר לו, לך והודיעה, כדי שיעמוד הוא משם בתפלה ואני מכאן ובקש רחמים עליהם לפני הקב"ה. אמר לו: רועה נאמן כבר ובתבה אגרת כליה על ישראל! אמר לו משה, אם בטיט היא התומה הפילתנו נשמעת, ואם בדם נחתמה מה שהיה הוא, אמר לו, כטיט היא התומה. אמר לו משה רבינו, לך והודיע למרדכי.

8

האלקים התהלך בתו; באברהם נא. התהלך לפניי (לך. שיש) לכלל ישראל נאמר. אחרי ה' אלוקים תלכו (ראה שלישי). הרי יש ללכת עם השירה.

בגן גיל השנה אדם מישדאל, בו הוא גם בהשגה יש בחטבת המתלונה אל הבורא ובכל דבר ובכל ענין שהיא עוסקת בו היא ממששת את קירובו ית: זהו פחשה אמיתית של תורה. ויש מזהבה אמילו בתורה. שאינו ממששת את הבורא וכאילו האדם במחשבתו הוא לבדו.

2

וא"כ כמה נתייחד פורים משאר המועדים. וכן יל נאמר צדיקים על ההלכה שאין מדקדקים במעות פורים אלא כל הפוטט יד נותנים לו (א"ח תרצד, ג), שענין זה אמור גם כלפי מעלה, שפורים הוא עת רצון בו הקב"ה אמר ליהודי ע"ד ויאמר המלך לאסתר במשתה-הין מה שאלתך ונתת לך ומה בקשתך ותעש, שהוא עת רצון ליהודי שימלא הקב"ה משאלותיה. ולאור כל זה יש לבאר עיצומו של יום שהוא לעילא ולעילא, לקרב קימט אל השכל את מהות יום הפורים ע"ד העבודה.

4

[Moses] named the place Testing-and-Argument" because the people had argued and had tested God. They had asked, "Is God with us or not?"
Amalek" arrived and attacked Israel there in Rephidim. Moses said to Joshua: "Choose men for us, and prepare for battle against Amalek. Tomorrow, I will stand on top of the hill with the staff of God in my hand."

5

רש"י ידים" אינו ביטול תורה. ענין אחר יש בהו. נראה נא מה כתוב לפני מלחמת עמלק: ויקרא שם המקום משה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין. וצ"ל לנו לבנות שנהג לדור דעה פסק אם יש ה' בקרבנו או לא ה' במצב של קריעת ים סוף, ענין כבוד ופן אי אפשר לשאל שאלה כזאת.

כדי לעמוד על עומק הענין עלינו לדעת, שיש אצל הבורא שתי מידות בנחותת מאן: העלייה וקראת. אין מפני שאין לבני אדם שום השגה בה. ולית מחשבה תפיסה בה כלל המידה השניה המסתעפת מנחת וקראת. יש: היא תחבמה העליונה שיש לבני אדם השגה בה. וזוהי זאת שאלתו של דוד המדבר, אינו מידה של הקב"ה מנהיגת אותם ושוכנת בקרבם. המידה העליונה הקראת, אין או ה הקראת. יש. הרי זוהי תחבמה בנחותה עד מאן. כראוי לדור דעה.

אבל מרעה סען לעינתם. מה תנסו את ה'. וקרא שם המקום ההוא משה ומריבה על נסותם את ה'. אם שאלו שאלה עמוקה כזאת. למה נתבעו עליה? ובהו וראת אין ביארו חז"ל את התביעה: ריבא עמלק -- סמך פרשה זו למקרא זה לומר חמיד אני בניניכם ומומן לכל צרכיכם ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין? חייכם שהכלב כא ונוסף אתכם הותם צועקים אלי ותדעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ורצה לדרד. היה אותו הן רחוק הפך ואומר אבא. מל הפך זה חון לי. והוא נתון לו, וכן שניה וכן שלישיה. פגעו באדם חזק -- אמר לו אותו הן: ראיית את אבא? אמר לו אבני אבני ידעו הבנו אני? השלימו מליו ובה הכלב ונצבתי (ישיי שם).

על תביעה זו נקרא המקום רמזיים שרפו ידים בתורה, ואין זה ביטול תורה
 אלא רפיון של מחשבת בניד, הליכה לבד, חנו ועורם הפנימי לבראם צמלק
 ונקודת הרפיון הדקת הראה להם צמלק מבחוצ מצודה כנגדלת באר - אשר
 קוד לבד - לירוד והפשידן מרתחתן (סוף כי תצא ורשיי ספ). הקריות
 הדקה במחשבתם הראה עמלק להם במלחמתו בחזק, כמסל והאבסטיה הרווחת
 שאין כל בריה יכול לירד בתוכה. בא בן בליעל אהר. קטן וירד לתוכה אע"פ
 שנכתה הקרה אותה בפני אחריים (רשיי שם מתויל).

ולמוד זה התשובה זו היו הכרעיים
 לשלח התורה, כי ידעו מעות כי סוד התורה הוא שואא, לית חז, ויש לאדם
 התורה ללכת אתו ית, למנוי האחריו אך לא ללכת, לבד בדרך חיה, ואפילו
 במחשבתו. וגם במחשבת התורה יש מהלך מחשבת המרחק ממנו ית ויש מהלך
 המקרב אליו עד שמרגיש שהוא מוכרב על כתפי אביו ית, עם ידיעה זאת
 הלכו לבטח לקבל תורה.

9 התורה זו אפילו
 מהשבת עמקה מאד, אבל היא אינה מקובלת את הבורא אל האדם או האדם
 אל בוראו ואו היא מרחקת אותו ממנו. אדם יכול לעסוק בתקירה עמקה מאד
 בעניני אמונה אבל בתוך הקריות הוא בבחינת, לבדו ואינו מרגיש בקרבתו
 ית; והי מחשבת המרחקת אותו אע"פ שאין בעצם המחשבה דבר פסול, והו
 ענין עמוק, ומתוך עמוק ענין זה ירגש לפירשת, נמותם את ה' לאמר ה'יש ה'
 בקרבנו אם אין, זו היתה הקירה עמקה, כפי שביארנו לעיל, אבל מרעיה
 הגדיר אותה, נמותם את ה', ומיל המטילו אותם לבנו המוכרב על כתפו וזואל
 ה"כן אבא, הקירה היתה עמוקה, אבל לפי מדרגתם הנוראה נתבעו על פני
 שבמחשבתם זו הלכו לבד; הן כדי מחשבתם לא הרגישו שהם בביטול
 מוכרבים על כתפי של הקב"ה אי לאת, היתה הקירה זו מדרג מחשבת המרחקת

ישנן כמה שיטות מה היה החטא, אחת מהשיטות היא שנהנו מסעודתו
 של אחשוורוש (מגילה יב ע"א). והדבר צריך ביאור, שהרי מבואר בחז"ל
 שלא היה בזה כל חטא. "השתיה כוח" - הכל בהכשר של מרדכי הצדיק
 (עי' מגילה שם).

B כיבדו הימים (א, כט, יא) נאמר "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת,
 והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ" וגו'. הפסוק הזה מונה את המדות
 הנקראים: חסד, גבורה, תפארת, צדק, חסד, חסד. ישנה בפסוק מדה נוספת והיא
 "כי כל בשמים ובארץ", וכוהו (ה"א לא ע"א) כתוב דמדה זו מתפרשת
 ידי אחי בשמיא ובארעא - והיינו שהיא מאותה ומקשרת בין השמים
 לארץ. והקדמונים כתבו בזה שמהו זה נקראת "צדיק", וביאור הדברים,
 קשע - ידע שהקב"ה ברא את העולם, אבל הוא חושב שהקב"ה נמצא
 למעלה בכסא הכבוד, והוא עצמו נמצא למטה, אף אחד לא מפרע לשני,
 והוא למעלה ואני למטה, ואני יכול לעשות מה שאני רוצה, אין מה שיגשר
 בין השמים לארץ. לעומת זאת צדיק ידע מי ברא את העולם, אבל גם
 ידע שהקב"ה נמצא בתוך הלב שלו. הקב"ה הוא חלק מהחיים שלו, הצדיק
 כל הזמן חי עם הקב"ה, נכון הוא שהקב"ה נמצא בשמים, אבל הצדיק מגשר
 בינו לבין הקב"ה, צדיק מחבר שמים וארץ.

11 (א) (ב) (ג)

דאינה לא חנו מוליחו חנו, יעסי לא יהי
 הדבר ברעש כיב רק בקריות ולא יתעוררו
 כיב לתשובה יצאה לו צדו זה משרשו
 המר עמלק ימיש שנאמר עליו אסר קוד
 בדרך ופירשו בו מלשון קריות. שקליפת
 עמלק היא לקרד את האדם. (וע"כ בשביל
 ברעו ידעם מן התורה, הינו שלא התחשו
 ברעו הנפש והחיות בתורה כי רפיון יריב
 הוא חיפון החיות, ובהו המשינו עליהם את
 עליפת עמלק הרחוקת שהיא קריות בגיל
 יבנו ששלטה עליהם קליפת עמלק הרחוקת.
 לעימתו התעורר עמלק הנשמי ובה והלחם

וקשה ככל שיהא, אף אם ישבור חלונות בביתו, סו"ס עדין נשאר חלק
 ממשפחתו. אבל ברגע שהוא יצא החוצה, ניתק הקשר ביניהם.

16 עצם האכילה בסעודתו של אחשוורוש לא היתה מעשה כה חמור וגורלי,
 שהרי היו שם מאכלים כשרים, כדאיחא בפרקי דרבי אליעזר (פמ"ט) שכל
 עם שהיה מאכלו כטהרה היה נותן לו מאכלו כטהרה לקיים מה שנאמר
 "לעשות כרצון איש ואיש". אבל בתוכן המעשה טמונה היתה הסיבה שגורמה
 לגזירת הכליה. המנאה מאותה סעודה היתה פטירה מן הדרך בה הורגלו, הם
 יצאו "לעולם הגדול", אמנם הכל כ"הכשר", אבל במה שנהנו ישראל
 מסעודתו של אותו רשע הם ביטאו ניתוק מהקב"ה. שכן מי שקשור אל
 הקב"ה בקשר שבמהותו וזו קשר של אהבה, יש מעשים שהוא אינו עושה
 אותם גם אם לא נאסר עליו לעשותם. עם שיש לו את הקב"ה אתו וקשור
 עמו בקשר של אהבה שביטוייה היא שפיטת כל המעשים אם יאותו בין
 אותבים, גם כשאין המעשים בגדר איסור או היתר. עם כזה אינו יכול להגיע
 להרגשת הנאה מהשתתפות במסיבה זרה שמקורה ברע.

אמר להם הקב"ה: "אמנם לא עשיתם עבירות. אבל, התנתקתם ממני
 מעתה, אין לי עסק עמכם."

יהודה היו זמנים פחות טובים, העמידו עלם בהיכל. בית המקדש הראשון
 נחרב מפני עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, אך יחד עם כל העבירות
 חיו את התורה, חיו את השכינה. הכל כביכול היה בתוך המשפחה, בתוך
 ביתו של השי"ת. לאחר שההגושה הסאה החריב הקב"ה את בית המקדש
 ויצאו לגלות, אבל גם שם הקב"ה היה איתו. עשרים שנה לפני הגלות
 החורבן היתה גלות החרש והמסגר, או בנינו את בית המדרש שבבבל, היו
 לנו שם גדולי עולם - עזרא ונחמיה, וזרובבל. היה קשה מאד אבל עדיין
 חיינו ביחד עם הקב"ה.

המפנה היה כימי אחשוורוש. אחשוורוש עשה מסיבה, הזמין אליה את כל
 אומות העולם, שבעים אומות ועם ישראל כולם ביחד. עם ישראל מצא
 פתאום חיים חדשים, לא צריך לחיות עם הקב"ה, אפשר לחיות עם
 אחשוורוש. החיבור בין שמים וארץ הוא מה שמתכרס בין הקב"ה לעם
 ישראל, חיים את הקב"ה. עם ישראל מצא חיים אחרים, גם ללמוד תורה
 אבל גם "לעשות חיים", גם לחיות את הבלי העולם הזה, וזהו נתוק קשר.
 עם ישראל ניתק את הקשר בין שמים וארץ, וניתוק קשר כזה הוא מיתה.
 לא שגור עליהם למות אלא הם פשוט מתו. כאשר מוצאים "חיים" במקום
 אחר מלבד הקב"ה וזהו מיתה. וכמו שכתב המהר"ל שהיה שם ענין של
 תחיית המתים.

לאחר ניתוק הקשר בין הקב"ה לעם ישראל, מרדכי הצדיק עשה חיבור *
 חדש בין הקב"ה לעם ישראל, החיבור הראשון של עם ישראל לקב"ה היה
 דרך תורה, מרדכי הצדיק חבר חיבורי חדש, סוג אחר של חיבור קבלת התורה
 מתקשר, והו מה שאמר חז"ל שבימי אחשוורוש קיבלוהו מצוין (שבת פח
 ע"א).

In his speech to Ahasuerus, Haman described the Jews with the phrase ישנו עמ אחר "There exists a certain nation." Our Rabbis point that ישנו is composed of the same letters as ישנו, meaning "they slept." Thus, Haman was hinting to the King that Israel were in a somnolent state, spiritually, and that it would therefore be a propitious time to destroy them. Haman achieved his momentary, terrifying hold over Israel simply because, although they observed all the commandments punctiliously, the Jews lacked exuberance in their actions. Their performance was merely mechanical, robot-like.

And Mordechai realized all that had transpired, and he tore his garments and clothed himself in sackcloth and ashes, and he went out to the city centre and cried a loud and bitter cry... And Esther's girls and officers came out and told her. The queen was extremely perturbed, and she sent garments to clothe Mordechai with, and to remove his sackcloth, but he refused... Mordechai told [Hathach] all that had occurred concerning the sum of money which Haman had promised to pay the King's treasury for the destruction of the Jews.

Our Rabbis comment on the words אשר קרהו אמר ליה להתך אמור לה בן בנו של קרהו בא עלינו הייך אשר קרך כדרך.

21

With all that has been clarified, we may now grasp the positive effects of the excitement that forms an integral part of the Purim celebrations. It is essential, however, that these feelings be translated into our spiritual lives. In this way we will be simulating the rectification that was carried out by Mordechai so many years ago in Shushan. And once we are infected with the proper enthusiasm in our fulfilment of the Torah, it will lead us to another acceptance of the Torah, as occurred in the times of the Megillah when, as the text states, קימו וקבלו, Israel carried out a complete and heartfelt acceptance of the Torah which they had been given at Sinai.

20

ויש לפרש שהרי בודאי היו להם תורה ויום טוב ומילה ותפילין גם לפני הישועה, אבל היתה התורה בלי אורה (עיי מגילה כח. דשמעתא בעא צילותא כיומא דאסתנא), וגם היה היום טוב בלי שמחה, המילה בלי ששון (שאמרו כלבם הרי הן בין כך ובין כך לא יחיה ולא יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים), והתפילין בלי יקר (שהרי לא היו עמי הארץ יראים מהם). ואחר הישועה נהפוך הוא, וליהודים היתה תורה עם אורה, יו"ט עם שמחה, מילה עם ששון, ותפילין עם יקר.

23

מעתה פנה מרדכי לעורר את העם בתשובה, ולבאורה יש להבין הלא מרדכי חי נבדד וחשוב אצל המלך והש"י. הוא יושב בשער המלך למה לא השתדל לביטול הגזילה צלם ולטעון כנגדה וכו' וכו'. אבל הוא הדבר אשר אמרו כי מרדכי אשר ידע מכל אשר נעשה בשמים, ידע כי אין לפעול בעת הזאת בדרך הטבע, רק לבקש רחמים אליו יתב' ומה עשה מרדכי? — אחזיל עוד שם שקיבץ מרדכי שנים ועשרים אלף תינוקות ועינה אותם מלחם ומים הלבישם שק והשיבם באפו היו צועקין וזוכין ועוטקים בתורה, ולאחר שעשה הפן את העץ

22

בעצם ההשתתפות של עם ישראל בסעודת אחשוורוש ניוק החיבור, ניוק החוט המקשר בין הרוחניות השמימית לבין הגשמיות הארצית. בא מרדכי הצדיק שהיה בבחינת מרע"ה בדורו (יערי' בזה באסתר רבה ו, ב) ופעל לאחד את עם ישראל עם קודשא בריך הוא ע"י תורה ומצוות. מגילת אסתר שהיא באמיתה של תורה (מגילה טו ע"ב) שזכרם לא יסוף מזרעם וגם בתוך הגלות יהיו קשורים להקב"ה דרך התורה ומצוות היום - שפיון שכיום הזה אנחנו צריכים לחיות את האהבה הזו באופן מעשי הקנו בו מצוות שהן מצוות של אהבה. האחת משלוח מנות. והשניה מתנות לאביונים. משלוח מנות היינו כפשוטו להרחות אהבה וריעות ושלום. ואילו המצוה השניה לא נקראה בשם "צדקה לעניים", אלא "מתנות לאביונים". מתנה היינו דבר שנותנים מתוך אהבה, אין זה יום של צדקה לעניים, זה הוא יום של מתנות, אם יש משהו שבור שומה עליך שתרגיש את הנשמה שלו, למשפחה שלך אתה שולח מתנות? לשכן שלך אתה שולח? ולאביון? האם אתה שולח לו מתנה כמו שאתה שולח לרעייתך, כמו שאתה קונה לילדך?

24

הצום של שלשת ימים נועד לעורר רחמים, הוא לא היה צום של תשובה, מהלך של תשובה הוא התעוררות וחיוק בתורה ובמצוות כדי שיהיו ישראל זכאים בדין. אבל בעת לא יועיל חיזוק וריבוי מצוות, לכן פסק מרדכי שבשעת סכנה זו מתיר לבטל את מצוות הפסח, ולא אכלו מצה ולא שתו ארבע כוסות, "ויעבור מרדכי" (שם פס' יז), רבות אמרו להקב"ה: "אין לנו עוד מצה ומרור, ולא ארבע כוסות, אנחנו במצב של גסיסה, ואין לנו אלא לעורר רחמי אב על בנו החולה. בידך להפוך את המצב ותקיים בנו "נהפוך הוא" (אסתר ט, א). אין הגבר תלוי בנו אלא בך".

מכת תינוך עצמי זה של עשיית מצוות בין אדם לחברו בדרך של נתינת הלב, אף המצוות שבין אדם למקום מקבלות צורה של ביטוי לאהבת הלב.

26

ארמון המלוכה לשבת ביתור ולנסות לפתור את הבעיה. דעתו של מרדכי היתה, שאין השעה הזו שעת השתדלות, הדבר אינו תלוי במעשינו, וכל פעולה מצדנו לא תועיל. השעה היא שעת רחמים מלפניו, וחובתנו לעורר רחמים. אין זו תפילה אלא רחמים. לכן מרדכי לקח את הילדים, למרות שהם לא חטאו ולא נהנו מסעודתו של אחשוורוש, וכן הם לא השתתפו לצלם, כי לא היתה בזה פעולה של תשובה וחיזוק החטא. אילו הענין היה תשובה היה צריך מרדכי לקבץ את ההורים המבוגרים, ולעורר אותם לתשובה. אבל מרדכי הבין שכיון שנחממה הגזירה על ישראל אפילו תשובה לא תועיל למחוק אותה תחימה, והדרך היחידה היא לעורר רחמים. צעקתם של התינוקות של בית רבן, היא זו היכולה לעורר רחמים. "שק ועפר יוצע לרבים" (שם פס')

25

כיצד עשה מרדכי את אותו חיבור חדש - הוא חבר מחדש שמים וארץ. בדרך כלל מה שמחבר שמים וארץ הם שלשה דברים: תורה, תשובה ותפילה. כאן הניתוק היה כ"ב גדול, שלא עזר כל אחד משלשת הדברים הללו. מרדכי מצא מהלך חדש לחבר שמים וארץ, כביכול לעורר רחמים (ונתבאר בארוכה בשיחה "השלך על ה' יתבך"). מרדכי אסף את כל הילדים הקטנים, אלו

ומאחר וזו היתה סיבת הגזירה, כדי להנצל ממנה מצתה, לא די היה במעשה תשובה רגיל הכולל יודון, חרטה וקבלה. היה עליהם לעשות מעשה שיעזור ויהפוך עולמות. מרדכי הצדיק הלך ואסף את כל ילדי ישראל הטוהרים שלא טעמו טעם חטא. וכלל ישראל עצמם התענו וצמו, לא צום רגיל, אלא שלשה ימים ושלשה לילות. במעשה תשובה רגיל לא צמים שלושה ימים, כי רצוננו בתשובה וצום הוא להאריך ימינו, ולא לסכן את חיינו ח"ו. אבל צום זה מטרתו היתה לעזור ותמים. הדבר היחיד שיכול היה לעזור במצב הזה הוא לעזור רחמי שמים. לפתוח אצל הקב"ה את שערי הרחמים העמוקים ביותר, ורחמים ששמורים עבור בני משפחה. אהבת אב לבנו אהבה אין סופית היא ואין לה משל נרע, לא בין אדם לתבירו ואפילו לא לאדם כלפי עצמו.

בחינת אהבה זו עוררו ישראל שתושפע אליהם מאח הקב"ה להוונם הצם מאוצר אהבתו. הוא שאמר רבי שלמה אבן גבירול 'ממך אליך אברח' - כשהנך מפתח מהקב"ה אתה ברוח, ולאן? אליו! עליך לעזור את מרת רחמים של הקב"ה כנגד מרת הדין של הקב"ה. וכשם שעוצמת הסכנה של מרת הדין היא באיכות של דין ד' יתברך, כך מרת הרחמים היא באיכות של רחמי ד' יתברך, אבינו שבשמים.

עד שמגיעים לפורים. בפורים השתנו כל סדרי בראשית. אין עוד הנהגה של סדרי הבריאה. כלל ישראל חטאו באופן שנחמתה עליהם גזירת כליה. כשבשמים חותמים, זו מציאות. בחותם אמת של דין שמים גזורה גזירת 'להשמיר להרוג ולאבד את כל היהודים' (אסתר ג, יג). וכחז"ל איתא שענה הקב"ה למשה רבינו שכבר נתתה הגזירה (אסתר רבה שם). כלל ישראל הגיעו למכור סתום, שאין ממנו כל מוצא.

צורת הנס של פורים היתה ללא השתתפות של כלל ישראל. כאילו שהקב"ה אומר: 'אתם תלכו הצידה, והנו לי לעשות את העבודה'. השי"ת, כבבדו ובעצמו פועל לכך. מתוך רחמים ואהבה, הוא אינו מחושב בעבירות ומושיע את ישראל. חתימת הדין היא מציאות בסדר העולם, אבל הקב"ה הוא למעלה מהסדר של העולם.

כדי שהקב"ה יפעל בעצמו, יש להניח את האדם הצידה. צריך להשקותו בדין עד שלא ידע בין ימנו לשמאלו, בין אורז המן לברוך מרדכי, וכשהאדם בשפלות פועל הקב"ה את הנס. כל עוד האדם חושב שהמושכות בידו, ככיכול אומר הקב"ה, 'אני לא יכול לעבוד, אין אני והוא יכולים לדרו בכפיפה אחת'. רק בשעה שהאדם שיכור והוא יודע שאינו מסוגל לעשות מאומה, יכול הוא להרגיש שמחה עמוקה, על כך שיש אחד שעושה בשבילו את כל המלאכה. זהו הענין המיוחד של פורים, שנשחגו בו סדרי בראשית. כך היה בימים ההם, וכך בזמן הזה.

ומחרש הארז"ל שיעקר חוקף הנס של פורים אינו בעצם ההצלה שזכו לה באותה שעה, שהרי טו"ס כך היא ההנהגה הטבעית, שבזמן של סכנה עצומה כזו מתעוררים הרחמים. אלא עיקר הנס ש"זכרם לא יסוף מורעם" (אסתר ט, כח), ושאתו חוקף של רחמנות ורחימה של אהבה שפרצו החוצה וגרמו להצלה מתחוש ככל שנה ושנה באותה מדה ממש, ואף שעכשיו אנו כבר לא באותו מצב של צרה שהיתה בזמן המן. ואומר האר"י ז"ל שענין זה לא מצוי בשאר ימים טובים, שכל הי"ט היגם זכר למה שארע פעם, אבל בפורים עיקר הי"ט נקבע על מה שישנו כעת.

סדר דברים זה הוא המהלך של כל הימים הטובים. בפסח גאל הקב"ה את ישראל והוציאם מצרים, בוכות "ויאמן העם" (שמות ד, לא). כיון שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע" זכו לקבלת התורה (עי' שבת פח ע"א). כשעשו תשובה מחל להם הקב"ה. כך שכל ההנהגה של הקב"ה תלויה, כביכול, במעשיהם של ישראל. לנס הנוכח זכינו בגלל המסירות נפש של בני השמונאי אשר יצאו יחידים למלחמה נגד הקונים.

העבורה שלנו ביום הפורים היא, להכיר שאין סדרים ואין מציאות חתומה ומוחלטת. כיכולת של האדם יש מצב בו נגמרו האפשרויות והוא הגיע לסוף הדרך. בעורים מגיע ענין הבטחון. להכיר שאצל הקב"ה אין שום מחסום שום הצבלה והוא יכול להפוך סדרים ולחדש מצבים. גזרות היום של פורים יא לשחות עד כדי שכרנות, כזה מוציא האדם את עצמו מהתמונה, הוא אינו פועל מאומה והכל בידו של הקב"ה.

ענינת הכל בידי הקב"ה זהו תוכן ענינה של מרת בטחון. הפירוט של בטחון הוא, ההכרה שהכל בידי שמים, טובות לדיקות וחוכמה לנסים. פורים הוא כמעשינו.

בזה שונה יום הפורים מכל שאר המועדים, ויש בו את נקודת התכלית של כולם. פסח הוא זמן ללמוד אמונה, שבועות לתורה, ראש השנה ויום הכיפורים לתשובה וליראת שמים, טובות לדיקות וחוכמה לנסים. פורים הוא זמן של לימוד בטחון. יש ברא לעולם, והוא ואין בלתי.

בעקבות הסתר הפנים הגיע גילוי שכנה עצום, "ליהודים היתה אורה ושמחה", תורה חרשה וקשר חרש. משום העוצמה הנוראה של גילוי השכינה שהיה אז, גם היום, לאחר אלפיים וארבע מאות שנה יש את אותה רתיחה של טייעתא דשמיא, בדיק כמו שהיה בזמן הנס. שפע כזה מאתו יתברך יכול להיות רק בפורים, לא בשום עת שלום או מאורע אחר. זהו משי"ב "זכרם לא יסוף מורעם" - אותה שמחה, אותו חסד, אותה עוצמה.

אח"כ במשך היום יש את מצוות היום, אך העיקר זו התפילה של פורים, זהו העיקר הגדול. התפילה של פורים היא כל הרתיחה. גם ברכת המזון ושאר ברכות. אין דבר שאי אפשר להשיג ביום הזה, במיוחד על ידי תפילה.

מ'בית 16

נכתב ונחתם בטבעת המלך בשלה הנחיה ונחפוך הוא אשר ישלחו היהודים המה בשוגאיהם. וכדברי האר"י הק' שהיה גילוי כזה שכמותו לא נחיתה מימי קדם, כפי שמבאר שם ע"פ סוף את כל הענין של גילוי יסוד אכא שמעולת לא היה גילוי כזה. ועיקר החידוש בגילוי הזה הוא שמאין מתרחש בימי הפורים בכל שנה ושנה, דאף שבפעם היה שייך רק לאותה תקופה, וע"פ מה שמבאר שם לא ניתן להבין בשכל אנושי איך שייך הגילוי הזה בכל שנה, אבל הקב"ה ברוב רחמי נחמנו ברצונו להיטיב לבני ישראל. נהן גמנה לליל ישראל ורגילוי הזה יאיר לדורות, שינוי הפורים לא יעברו מתוך היהודים. וכל שנה ושנה יש את חבת של פורים, שרואים יום אחד בשנה שנאמר בו גילוי כזה שאפשר לבטל אפילו את אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך.